

Європеїзація складу адміністративних правопорушень у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності

Марія Олександрівна Пасат*

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Харків, Україна*

**e-mail: m.o.pasat@nlu.edu.ua*

Ярослава Степанівна Рябченко

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Харків, Україна*

Анотація

Актуальність теми визначається тим, що Україна отримала статус кандидата на членство в Європейському Союзі, що зумовило необхідність законодавчого врегулювання сфери прав на об'єкти інтелектуальної власності та визначення складу відповідних адміністративних правопорушень з урахуванням міжнародних перспектив. Статтю присвячено дослідженню об'єктивних і суб'єктивних аспектів складу адміністративних правопорушень у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності. Розглянуто правове регулювання порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності та класифікацію адміністративних правопорушень у цій сфері. У роботі використано методи наукового пізнання, які мають системний і комплексний характер. Зокрема, історико-правовий метод застосовано для дослідження європеїзації адміністративного законодавства щодо адміністративної відповідальності у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності; системно-структурний метод став у нагоді при вивченні міжнародно-правових засобів для вдосконалення адміністративного законодавства щодо адміністративної відповідальності у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності; логіко-юридичний метод – для аналізу складу адміністративних правопорушень щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності; за допомогою методу правового моделювання сформульовано конкретні пропозиції щодо шляхів вдосконалення адміністративного законодавства відносно адміністративної відповідальності у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності. Окрему увагу приділено об'єктивним і суб'єктивним сторонам складу адміністративних правопорушень, а також аналізу судової практики з питань прав на об'єкти інтелектуальної власності. Досліджено особливості звернення до органів державної влади з питань захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності та розроблено рекомендації з удосконалення законодавства

про адміністративні правопорушення у цій сфері. Перспективи подальших досліджень передбачають: уточнення класифікації адміністративних правопорушень та внесення змін до законодавства, які більшою мірою відображають специфіку правопорушень у цій сфері; врахування індивідуальних особливостей правопорушників при вирішенні питань про відповідальність, зокрема ступінь свідомості, мотивації та можливості попередження подібних правопорушень у майбутньому; посилення відповідальності органів державної влади за забезпечення ефективного захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, зокрема через співпрацю з міжнародними організаціями та узгодження підходів до вирішення справ з адміністративними правопорушеннями; розробку та впровадження методичних рекомендацій для суддів, які розглядають справи про адміністративні правопорушення у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності, з метою уніфікації підходів та підвищення якості судового розгляду; розробку ефективної системи захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності та посилення відповідних механізмів з використанням міжнародного досвіду країн-членів Європейського Союзу. Результати дослідження можуть бути корисними для юристів, студентів та будь-яких інших осіб, які цікавляться питаннями адміністративної відповідальності та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Ключові слова: *європеїзація; адміністративні правопорушення; право на об'єкти інтелектуальної власності; об'єктивна сторона; суб'єктивна сторона; суб'єкт, об'єкт, правове регулювання.*

Europeanization of the Composition of Administrative Offenses in the Field of Intellectual Property Rights

Maria O. Pasat*

*Yaroslav Mudryi National Law University
Kharkiv, Ukraine*

**e-mail: m.o.pasat@nlu.edu.ua*

Yaroslava S. Ryabchenko

*Yaroslav Mudryi National Law University
Kharkiv, Ukraine*

Abstract

The relevance of the article topic stems from the fact that Ukraine has become a candidate for membership in the European Union, necessitating the legislative regulation of the sphere of rights to intellectual property objects and the examination of relevant administrative offenses, taking into account international perspectives. The article is devoted to the study of objective and subjective aspects of the composition of administrative offenses in the field of intellectual

property rights. The paper analyzes the legal regulation of infringement of intellectual property rights and the classification of administrative offenses in this area. Different methods of research analysis were chosen, namely methods of scientific knowledge, which are systematic and complex in nature. Thus, the historical-legal method was used to study the Europeanization of administrative legislation regarding administrative responsibility in the field of intellectual property rights; the system-structural method was applied during the study of international legal means for improving administrative legislation regarding administrative responsibility in the field of intellectual property rights; the logical-legal method was employed when investigating the composition of administrative offenses related to intellectual property rights; the method of legal modeling helped to formulate specific proposals on ways to improve administrative legislation regarding administrative responsibility in the field of intellectual property rights. Special attention is paid to the objective and subjective aspects of the composition of administrative offenses, as well as to the analysis of court practice on intellectual property rights. Peculiarities of appeals to state authorities for the protection of intellectual property rights were studied, and recommendations were offered to improve the legislation on administrative offenses in this area. Prospects for further research include clarifying the classification of administrative offenses and making changes to legislation that better reflect the specifics of offenses in this area; taking into account the individual characteristics of offenders when addressing issues of responsibility, in particular the degree of consciousness, motivation, and the possibility of preventing similar offenses in the future; strengthening the responsibility of state authorities to ensure effective protection of intellectual property rights, particularly through cooperation with international organizations and coordination of approaches to resolving cases involving administrative offenses; development and implementation of methodological recommendations for judges who consider cases of administrative offenses in the field of intellectual property rights, with the aim of unifying approaches and improving the quality of judicial proceedings; development of an effective system for the protection of intellectual property rights and the reinforcement of necessary mechanisms for their protection, drawing on the international experience of European Union countries. The results of the research can be useful for lawyers, students, and any other persons who are interested in issues of administrative responsibility and protection of intellectual property rights.

Keywords: *Europeanization; administrative offenses; the right to intellectual property objects; objective side; subjective side; subject, object, legal regulation.*

Вступ

Отримання Україною статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу зумовило необхідність приведення її законодавства в цілому та у сфері інтелектуальної власності зокрема у відповідність до законодавства ЄС. Загалом, право інтелектуальної власності та адміністративне право перетинаються, оскільки обидві галузі мають

національний характер і зазнають змін на міжнародному рівні, а проблеми притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності є одним з актуальних видів відповідальності для винних осіб, які вчиняють правопорушення у зазначеній сфері. Вирішення проблеми європеїзації складу адміністративних правопорушень у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності має велике значення для розвитку та вдосконалення законодавства України з урахуванням стандартів ЄС щодо охорони і захисту прав інтелектуальної власності.

Так, А. М. Шабалін вважає, що дослідження європейського правового досвіду щодо захисту права інтелектуальної власності має велике значення для того, щоб пристосувати законодавство України до правової моделі Європейського Союзу [1, с. 46]. Можна також погодитися з думкою О. В. Коротюк [2] та Н. М. Мироненко, а також Є. Г. Недогібченко [3] щодо необхідності вдосконалення процесу кодифікації законодавства про право інтелектуальної власності та вирішення питання суперечливості й розгалуженості окремих правових положень, які впливають на захист та охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності. Це призводить до суперечливої судової практики з питань захисту невизнаних або порушених прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Крім того, на думку О. П. Світличного, імплементація положень директив ЄС дозволить розширити можливості щодо правової регуляції тих об'єктів інтелектуальної власності, правовий статус яких не визначений на законодавчому рівні. Ця проблема стала особливо гострою в контексті сучасного технологічного розвитку [4–7].

У свою чергу Н. В. Міловська на основі проведеного дослідження з питань охорони прав на корисну модель та порівняння відповідних законодавчих актів Німеччини та України доходить висновку про необхідність внесення поправок у законодавство України та прийняття окремих законів у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності [8, с. 10].

Відтак, законодавче регулювання сфери інтелектуальної власності в Україні потребує реформування відповідно до стандартів Європейського Союзу. Особливо актуальною є проблема притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності. У цілому європеїзація складу адміністративних правопорушень у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності має визначальне значення для України в процесі інтеграції з Європейським Союзом. Вирішення цієї проблеми сприятиме розвитку національного законодавства та підвищенню ефективності захисту прав інтелектуальної власності.

Огляд літератури

У сучасному світі інтелектуальна власність має величезне значення. Це стосується як інноваційних винаходів, так і творів мистецтва й культурних цінностей. Проте, на жаль, в Україні існує низка проблем, пов'язаних з охороною прав на інтелектуальну власність. Ці проблеми стосуються, зокрема, недостатньої ефективності захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності від порушень. Водночас процес європеїзації відкриває нові можливості для адаптації українського законодавства до європейських стандартів, що може сприяти покращенню захисту прав на інтелектуальну власність.

Однією з головних причин, що зумовлюють необхідність адаптації національного законодавства про адміністративні правопорушення у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності до європейських стандартів, є процес європеїзації, що розпочався в нашій державі. Він супроводжується певними викликами, зокрема ризиком конфлікту між правом на інтелектуальну власність та іншими правами, такими як свобода слова та доступ до інформації.

Крім того, існуюча класифікація адміністративних правопорушень у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності не є точною і не дозволяє ефективно захищати ці права. Тому вчені звертають увагу на необхідність подальшого вивчення цього питання й вдосконалення механізмів захисту прав на інтелектуальну власність.

Також важливо узгоджувати національне законодавство з міжнародними нормами, зокрема з правом ЄС, щоб забезпечити належний захист прав на об'єкти інтелектуальної власності. У зв'язку з цим вчені звертаються до питання узгодження національних законів та норм ЄС у галузі права інтелектуальної власності.

Вчені, які досліджують проблеми прав на об'єкти інтелектуальної власності та адміністративні правопорушення в цій сфері, серед яких А. М. Шабалін [1, с. 46–54], О. В. Коротюк [2, с. 125–138], Н. М. Мироненко та Є. Г. Недогібченко [3, с. 92–95], О. П. Світличний [4–7], Н. В. Міловська [8, с. 1–10], Н. П. Капітаненко [9, с. 161–166; 10, с. 147–150], О. Коротин [11, с. 68–73], П. Лиска [12, с. 901–907], А. К. Лісовий [13], П. В. Макушев [14, с. 83–89] та інші, зробили значний внесок у дослідження права інтелектуальної власності загалом та адміністративних правопорушень зокрема, що дуже важливо для підвищення ефективності захисту прав на інтелектуальну власність й узгодження законодавства з міжнародними нормами.

У подальших дослідженнях необхідно розглянути питання адаптації законодавства про адміністративні правопорушення у сфері прав на

об'єкти інтелектуальної власності до європейських стандартів більш детально, зокрема, вивчити досвід інших країн та розробити пропозиції щодо удосконалення законодавства. Також важливо проаналізувати практику застосування законодавства про адміністративні правопорушення в цій сфері та визначити її ефективність.

Матеріали та методи

Виходячи з окресленого предмета дослідження, нами було обрано різні методи наукового пізнання, які мають системний і комплексний характер. Так, історико-правовий метод використано для дослідження європеїзації адміністративного законодавства щодо адміністративної відповідальності у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності; системно-структурний метод став у нагоді під час вивчення міжнародно-правових засобів для вдосконалення адміністративного законодавства щодо адміністративної відповідальності у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності; логіко-юридичний метод – при дослідженні складу адміністративних правопорушень щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності; метод правового моделювання допоміг сформулювати конкретні пропозиції щодо шляхів вдосконалення адміністративного законодавства щодо адміністративної відповідальності у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності.

У ході підготовки наукового дослідження було використано й інші загальні та спеціальні наукові методи, що дозволило комплексно вирішити визначені вище завдань. Зокрема, порівняльно-правовий метод – для порівняння законодавства України із законодавством країн-членів Європейського Союзу щодо об'єктів інтелектуальної власності (досвід Німеччини), а також при аналізі нормативно-правового регулювання різних видів відповідальності у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності. Метод документального аналізу використовувався для визначення змісту складу адміністративних правопорушень у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності; логіко-юридичний метод – при дослідженні законодавства України, а саме норм КУпАП, де об'єктом є сфера прав інтелектуальної власності; формально-юридичний дозволив розробити, з'ясувати та класифікувати види правопорушень у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності. Завдяки методу аналогії, спираючись на досвід інших країн, сформульовано висновок про доцільність використання міжнародного досвіду регулювання сфери прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Метод правового моделювання допоміг сформулювати конкретні пропозиції щодо шляхів вдосконалення адміністративного законодавства, що визначає адміністративну відповідальність сфери прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Науково-теоретичне підґрунтя статті становлять праці фахівців у галузі адміністративного та адміністративного процесуального права. Окрім того, було використано здобутки фахівців з інших галузевих дисциплін, як-то: міжнародне право, цивільне право, філософія, теорія держави і права тощо. Нормативно-правовою основою роботи є Конституція України, кодифіковані акти, а також інші законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, в яких закріплюються ключові елементи прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Інформаційну й емпіричну базу дослідження складають узагальнення практики діяльності судів при вирішенні справ у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності, довідкові та публіцистичні матеріали.

Результати та обговорення

Правове регулювання порушення у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності

На сьогодні інтелектуальні здібності, знання та творчий потенціал людини є основними факторами, які сприяють розвитку українського суспільства. Конституцією України забезпечується громадянам свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, а також захист їх права на інтелектуальну власність, моральні та матеріальні інтереси, що виникають в результаті різних видів інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом [15]. Водночас держава має забезпечити правову охорону та захист прав інтелектуальної власності, а також ефективно боротися з правопорушеннями в цій сфері. У сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності адміністративна відповідальність відіграє важливу роль і виконує завдання, необхідні для забезпечення законності та правопорядку в адміністративно-правових відносинах.

На думку О. В. Коротюк, на сьогодні в юридичній науці немає загальноприйнятого розуміння інтелектуальної власності [2, с. 125–126]. Він вважає, що головна причина такої ситуації полягає в тому, що дослідження інтелектуальних прав проводились не комплексно, а за окремими напрямками, такими як патентне право, авторське право, суміжні права тощо.

Аналіз суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності дозволяє дійти висновку, що інтелектуальна власність є результатом творчої діяльності будь-якої фізичної особи [16, с. 18]. Однак об'єктом права інтелектуальної власності є не матеріальні носії, що містять результати творчості, а самі ідеї, думки, міркування, образи, символи та інші

елементи, що втілюються в конкретні матеріальні форми. Так, ст. 418 Цивільного кодексу України право інтелектуальної власності визначається як право особи на результати своєї інтелектуальної творчості або на інші об'єкти права інтелектуальної власності, визначені законами [17].

Класифікація адміністративних правопорушень у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності

Важливим міжнародним договором, який регулює правову охорону інтелектуальної власності, є Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. Україна ратифікувала її у 2008 р., і вона стала міжнародним інструментом впливу на національне законодавство, зокрема Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [18].

Статті КУпАП регулюють адміністративні правопорушення щодо порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності. Зокрема, норми, містяться у статтях 51-2, 107-1 (в частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), 156-3, 164-8, 164-3, 164-6, 164-7, 164-13 та ін., встановлюють різні склади правопорушень, які мають різні відмінності. Підставою для адміністративної відповідальності щодо порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності є вчинення особою адміністративного правопорушення.

Необхідно мати на увазі, що для того, щоб настала фактична адміністративна відповідальність, необхідна наявність певних підстав у встановленій послідовності. Зокрема, спочатку має бути норма, яка встановлює обов'язок та санкцію за її невиконання, потім – протиправне діяння, а якщо є норма та неправомірне діяння, то уповноважений суб'єкт може застосувати стягнення в установленому законом порядку за правопорушення. Але іноді, на думку деяких правників, ці підстави не збігаються [2, с. 162].

Огляд складу адміністративних правопорушень у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності

Під час аналізу таких правопорушень слід мати на увазі, що суб'єктом адміністративного правопорушення є особа, яка його вчинила. Відповідно до ст. 12 КУпАП суб'єктом можуть бути тільки фізичні особи, які на момент вчинення адміністративного правопорушення досягли 16 років. Це означає, що КУпАП не передбачає адміністративної відповідальності для юридичних осіб. Крім того, положення КУпАП про відповідальність уповноважених осіб або керівників під час вчинення адміністративного правопорушення юридичними особами є ще одним прикладом адміністративно-правового регулювання таких відносин [18].

Н. Мироненко та Є. Недогібченко вважають, що потрібно розширити коло суб'єктів відповідальності за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності, включивши до нього неповнолітніх, військовослужбовців і посадових осіб [3, с. 93].

Іноді може бути складно встановити порушника, особливо якщо порушення сталося в Інтернеті. Тим не менш, заінтересовані сторони мають право звернутися до суду з клопотанням про вжиття попередніх заходів та розкриття інформації. Наприклад, у рішенні Печерського районного суду м. Києва № 81751442 розглядалася справа щодо вимоги припинення використання фотографій позивача в Інтернеті [19]. Для підтвердження авторства він надав суду скріншот профілю в соціальній мережі «Фейсбук», де було опубліковано фотографію. Однак суд визнав, що цей доказ є недостатнім, оскільки може бути змінений, а також позивач не довів право власності та те, що фотографію було зроблено його камерою.

Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення визначається як внутрішній аспект протиправного діяння та його наслідків, що відображає психологічний стан особи, яка його вчинила. У контексті порушення прав на об'єкти права інтелектуальної власності суб'єктивна сторона полягає в умисному порушенні таких прав.

У ст. 51-2 КУпАП законодавець визначив загальне поняття предмета правопорушення, а саме: літературні та художні твори, їх виконання, фонограми, передачі організації мовлення, комп'ютерні програми, бази даних, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, топографії інтегральних мікросхем, раціоналізаторські пропозиції, сорти рослин і т. ін. Детальний перелік таких об'єктів наведено в Цивільному кодексі України та в інших спеціальних законах. Отже, ст. 51-2 КУпАП має нечіткий перелік видів предметів правопорушень, що уможливує застосування цієї норми адміністративного законодавства до широкого кола випадків. Об'єктивну сторону правопорушення науковці розуміють як систему передбачених адміністративно-правовою нормою ознак, що характеризують зовнішній вигляд правопорушення. Водночас ст. 51-2 КУпАП передбачає відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності. Об'єктивна сторона правопорушення може проявлятися у формі незаконного використання об'єкта права інтелектуальної власності, привласнення авторства або інших умисних порушень прав на об'єкт права інтелектуальної власності [18].

З точки зору правової науки, об'єктивну сторону цього правопорушення можна описати так: порушення права інтелектуальної власності, що

належить до адміністративно-правової сфери, може бути вчинене як активними діями, так і бездіяльністю. У результаті порушення права відбувається порушення законного порядку реалізації прав інтелектуальної власності, що може призвести до завдання шкоди законному власнику або користувачу об'єкта права інтелектуальної власності, а також волі владного суб'єкта – держави. На думку О. Кулінич та Р. Шишки, такі наслідки розуміються як «негативні зміни в об'єкті, що захищається адміністративно-правовим законом, які проявляються у зменшенні певного особистого чи майнового блага, спричинені негативним правопорушенням» [20, с. 153]. При кваліфікації дії за ст. 51-2 КУпАП необхідно встановити причинно-наслідковий зв'язок між дією порушника та наслідком, а саме, що дія породжує завдання шкоди правомірному володільцю прав на об'єкт права інтелектуальної власності. Наприклад, у справі № 210/1323/19 позивач намагався анулювати товарний знак, в якому використовувалася його торгова марка, що охороняється авторським правом [21]. Для підтвердження авторства позивач подав до суду ескізи. Суд оцінив ескізи та вказав, що вони є початковими й прямими доказами авторської творчості, оскільки містять ім'я автора та дату створення.

Отже, більшість складів адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є альтернативними й описують кілька дій у межах однієї норми права [11, с. 148]. Наприклад, ст. 51-2 КУпАП надає перелік протиправних дій, що передбачає незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності, привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом, здійснення хоча б однієї з яких передбачає адміністративну відповідальність. Стаття 164-18 КУпАП містить однозначний склад правопорушення, яке передбачає наведення особою завідомо недостовірної інформації щодо наявності авторського права і (або) суміжного права у заяві про припинення порушень авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет згідно із законодавством про авторське право і суміжні права. А ч. 3 ст. 164-3 КУпАП передбачає об'єктивну сторону проступку, що полягає в отриманні, використанні або розголошенні комерційної таємниці або іншої конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця. Важливим є питання захисту комерційної таємниці в сучасних умовах розвитку ринкових відносин та застосування відповідальності в разі порушення чинних норм [18].

Актуальна судова практика

Якщо розглядати позитивну судову практику із захисту прав інтелектуальної власності, то можна згадати справу № 216/561/19, де суд

ухвалив рішення про оригінальність окремого слова та його захищеність авторським правом [22]. Позивач намагався довести авторство слова «мірамістин», яким раніше називалося фармацевтичне з'єднання, захищене його патентом. Відповідач, у свою чергу, заявив, що неологізм «мірамістин» не може скористатися захистом авторських прав. Проте суд вирішив, що спірне слово охороняється авторським правом, оскільки перелік об'єктів авторського права перестав бути вичерпним, а неологізм, власне, є твором літератури і може охоронятися незалежно від змісту та обсягу.

Отже, у справах про порушення авторських прав позивач має довести своє право власності на авторські права, наявність порушення та шкоду чи підстави для компенсації, а відповідач повинен довести правомірність своїх дій та невинність. Хоча існує презумпція авторства, у деяких випадках рекомендується, а то й потрібно, щоб правовласник надав докази своїх прав на твір.

Порівняльна характеристика захисту прав інтелектуальної власності в Україні та країнах-членах Європейського Союзу

Україна є країною, яка намагається розвиватись у напрямку вільного ринку та інноваційної економіки, що призводить до зростання значення права на об'єкти інтелектуальної власності. Однак чинне законодавство про адміністративні правопорушення у цій сфері є неоднозначним і потребує вдосконалення. 16 червня 2020 р. Верховною Радою України прийнято Закон України № 703-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності», яким визначено повноваження Національного органу інтелектуальної власності. У свою чергу Кабінет Міністрів України розпорядженням від 28 жовтня 2022 р. № 943 «Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності» визначив, що функції Національного органу інтелектуальної власності виконує державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій». І, насамкінець, зазначимо, що у Верховній Раді України розглядається розроблений Мінекономіки законопроект, спрямований на імплементацію гл. 9 розд. IV «Торгівля та пов'язані з торгівлею питання» Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [23].

А. М. Шабалін також вважає, що вивчення європейського правового досвіду щодо захисту прав інтелектуальної власності є важливим для адаптації законодавства України до європейської моделі [1, с. 50]. У результаті вдосконалення законодавства про адміністративні правопорушення у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності можна досягти більш ефективного захисту прав власників на об'єкти інте-

лектуальної власності та забезпечити належне виконання зобов'язань України перед міжнародними організаціями та партнерами з цієї сфери.

Висновки

Правове регулювання порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності є важливим аспектом захисту інтересів авторів, власників і користувачів інтелектуальної власності.

В адміністративному праві існує кілька особливостей щодо відповідальності за правопорушення у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності. Насамперед склад таких правопорушень зазвичай є формальним. У разі правопорушень з матеріальним складом, розмір збитків може бути врегульований лише у провадженні, де вирішується спір. Збитки, які завдає порушник, зазвичай є невеликими, тому потерпілі рідко звертаються до суду з позовом про цивільно-правову відповідальність. Крім того, об'єкти, на які може бути посягнуто, є дуже різноманітними, що ускладнює визначення особи правопорушника.

Для поліпшення законодавства про адміністративні правопорушення в галузі прав на об'єкти інтелектуальної власності можна розглянути розробку нової класифікації правопорушень, яка відповідатиме сучасним європейським вимогам і забезпечить захист прав на об'єкти інтелектуальної власності. Також доцільно враховувати досвід інших країн і міжнародні стандарти в цій галузі та забезпечити відповідність внутрішнього законодавства міжнародним зобов'язанням України.

Оскільки адміністративне право в цій галузі характеризується деякими особливостями, рекомендується подальше вивчення зарубіжного досвіду та його узагальнення з метою адаптації українського законодавства до відповідної правової моделі, що сприятиме більш ефективному захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні.

Рекомендації щодо вдосконалення законодавства про адміністративні правопорушення у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності включають:

- уточнення класифікації адміністративних правопорушень та внесення змін до законодавства, які більшою мірою відображають специфіку правопорушень у цій сфері;
- врахування індивідуальних особливостей правопорушників при вирішенні питань про відповідальність, зокрема ступінь свідомості, мотивації та можливості попередження подібних правопорушень у майбутньому;
- посилення відповідальності органів державної влади за забезпечення ефективного захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, зокрема

через співпрацю з міжнародними організаціями, та узгодження підходів до вирішення справ з адміністративними правопорушеннями;

- розробку та впровадження методичних рекомендацій для суддів, які розглядають справи про адміністративні правопорушення у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності, з метою уніфікації підходів та підвищення якості судового розгляду;
- розроблення ефективної системи захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності та зміцнення необхідних механізмів їх захисту за допомогою міжнародного досвіду країн Європейського Союзу.

Список використаних джерел

- [1] Шабалін А. Деякі питання захисту права інтелектуальної власності в ЄС. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 6. С. 46–54. <https://doi.org/10.33731/62019.188330>.
- [2] Коротюк О. В. До питання змісту понять «інтелектуальна власність» та «право інтелектуальної власності». *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 6. С. 125–138. <https://doi.org/10.33731/62019.188354>.
- [3] Мироненко Н. М., Недогібченко Є. Г. Проблеми удосконалення правового регулювання юридичної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності та шляхи їх вирішення. *Порушення прав у сфері інтелектуальної власності як підстава адміністративної, кримінальної та цивільної відповідальності* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10 груд. 2019 р.) / НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2020. С. 92–95.
- [4] Lohvynenk B., Myroniuk R., Svitlychny O., Prokopenk A., Kalenichenko L. The way the hestem in Ukraine looks like: international practices within national realities. *Wiadomości Lekarskie*. 2019. T. LXXII, nr. 4. P. 685–691.
- [5] Dubchak S., Goshovska V., Goshovskiy V., Svetlychnyy O., Gylak O. Legal regulation of ensuring nuclear safety and security in Ukraine on the way to European integration. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9. № 1. P. 406–422. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n1p406>.
- [6] Teremetsky V., Avramova O., Svitlychnyy O., Bodnarchuk O., Telestakova A., Kokhan V. Housing Rights Protection in the Context of Legislation and Judicial Practice of Ukraine. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2021. Vol. 24. Special Issue 1. P. 1–9. <https://doi.org/1544-0044-24-S1-136>.
- [7] Світличний О. П. Метод як один із елементів змісту управлінської діяльності у сфері інтелектуальної власності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право»*. 2017. № 264. С. 33–38.
- [8] Milovska N. V., Lukasevych-Krutnyk I. S., Panova L. V., Demkiv R. Ya., Zubkova L. A. Protection of Rights to Utility Model in Germany and Ukraine: Comparative Analyzes. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Vol. 23. Issue 3. P. 1–10. <https://doi.org/1544-0044-23-3-503>.
- [9] Капітаненко Н. П. Підстави адміністративної відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 161–166.
- [10] Капітаненко Н. П. Адміністративна відповідальність за отримання, використання та розголошення комерційної таємниці за ч. 3 ст. 164-4 КУпАП. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 5. С. 147–150.
- [11] Коротин О. Захист прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6 (vol. 2). P. 68–73. URL: https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2020/12/Vyshegrad-6_2019_Tom-2.pdf.

- [12] Лиска П. Захист прав інтелектуальної власності у Всесвітній мережі. *Young Scientist*. 2017. № 11 (51). Р. 901–907.
- [13] Лісовий А. К. Запобігання порушенням авторського права в мережі Інтернет : дис. ... канд. юрид. наук : 081. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2021. 251 с.
- [14] Макушев П. В., Руденко І. О. Теоретичні засади адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності. *Право і суспільство*. 2020. № 5. С. 83–89.
- [15] Конституція України : офіц. текст від 28.05.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 03.03.2023).
- [16] Аксютіна А. В., Нестерцова-Собакарь О. В., Тропін В. В. та ін. Інтелектуальна власність : навч. посіб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
- [17] Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 03.03.2023).
- [18] Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 03.03.2023).
- [19] Рішення Печерського районного суду міста Києва у справі № 81751442 від 29.03.2019 р. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/81751442/> (дата звернення: 03.03.2023).
- [20] Кулініч О. О., Шишки Р. Б. Охорона та захист прав інтелектуальної власності: економіко-правові підходи : монографія. Київ : Ліра-К, 2019. 276 с.
- [21] Рішення Дзержинського районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області у справі № 210/1323/19 від 16.09.2019 р. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/84455352> (дата звернення: 03.03.2023).
- [22] Рішення Солом'янського районного суду міста Києва у справі № 21656119 від 10.02.2012 р. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/21656119/> (дата звернення: 03.03.2023).
- [23] Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності (реєстраційний № 6464 від 24.12.2021) / Верховна рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=73513 (дата звернення: 03.03.2023).

References

- [1] Shabalin, A. (2019). Some Issues of Intellectual Property Protection in the EU. *Theory and Practice of Intellectual Property*, 6, 46-54. <https://doi.org/10.33731/62019.188330>.
- [2] Korotyuk, O.V. (2019). On the Issue of the Content of the Concepts "Intellectual Property" and "Intellectual Property Rights". *Theory and Practice of Intellectual Property*, 6, 125-138. <https://doi.org/10.33731/62019.188354>.
- [3] Mironenko, N.M., & Nedogibchenko, Y.G. (December 10, 2019). Problems of Improving the Legal Regulation of Legal Liability for the Violation of Intellectual Property Rights and Ways to Solve them. In *Violation of Rights in the Field of Intellectual Property as a Basis for Administrative, Criminal, and Civil Liability: Collection of Materials of the All-Ukrainian scient. and pract. conf.* (pp. 92-95). Kyiv: Interservice.
- [4] Lohvynenk, B., Myroniuk, R., Svitlychny, O., Prokopenk, A., & Kalenichenko, L. (2019). The Way the Hestem in Ukraine Looks Like: International Practices Within National Realities. *Wiadomości Lekarskie*, LXXII(4), 685-691.
- [5] Dubchak, S., Goshovska, V., Goshovskiy, V., Svetlychnyy, O., & Gylak, O. (2020). Legal Regulation of Ensuring Nuclear Safety and Security in Ukraine on the Way to

- European Integration. *European Journal of Sustainable Development*, 9(1), 406-422. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n1p406>.
- [6] Teremetsky, V., Avramova, O., Svitlychnyy, O., Bodnarchuk, O., Telestakova, A., & Kokhan, V. (2021). Housing Rights Protection in the Context of Legislation and Judicial Practice of Ukraine. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 24, S.1, 1-9. <https://doi.org/1544-0044-24-S1-136>.
- [7] Svitlychnyi, O.P. (2017). Method as one of the Elements of the Content of Management Activity in the Field of Intellectual Property. *Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series "Law"*, 264, 33-38.
- [8] Milovska, N.V., Lukasevych-Krutnyk, I.S., Panova, L.V., Demkiv, R.Ya., & Zubkova, L.A. (2020). Protection of Rights to Utility Model in Germany and Ukraine: Comparative Analyzes. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 23(3), 1-10. <https://doi.org/1544-0044-23-3-503>.
- [9] Kapitanenko, N.P. (2018). Grounds for Administrative Liability for Violations of Intellectual Property Rights. *Law and Society*, 4, 161-166.
- [10] Kapitanenko, N.P. (2019). Administrative Liability for Obtaining, Using, and Disclosing Trade Secrets under Part 3 of Article 164-4 of the Code of Administrative Offences. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 5, 147-150.
- [11] Korotun, O. (2019). Protection of Intellectual Property Rights on the Internet. *Visegrad Journal on Human Rights*, 6(2), 68-73. Retrieved from https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2020/12/Vyshegrad-6_2019_Tom-2.pdf.
- [12] Lyska, P. (2017). Protection of Intellectual Property Rights in the World Wide Web. *Young Scientist*, 11(51), 901-907.
- [13] Lisovi, A.K. (2021). *Prevention of Copyright Infringements on the Internet*. PhD Thesis. Kyiv: National Academy of Internal Affairs.
- [14] Makushev, P.V., & Rudenko, I.O. (2020). Theoretical Principles of Administrative Liability for Violations of Intellectual Property Rights. *Law and Society*, 5, 83-89.
- [15] Constitution of Ukraine. (June, 1996). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
- [16] Aksyutina, A.V., Nestertsova-Sobakar, O.V., Tropin, V.V., et al. (2017). *Intellectual Property*. Dnipro: Dniprop. State Univer. of Internal Affairs.
- [17] Law of Ukraine No. 435-IV "Civil Code of Ukraine". (January 16, 2003). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
- [18] Law of Ukraine No. 8073-X "Code of Ukraine on Administrative Offenses". (December 7, 1984). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
- [19] Decision of the Pechersk District Court of Kyiv of March 29, 2019 in the case No. 81751442. Retrieved from <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/81751442/>.
- [20] Kulinich, O.O., & Shyshky, R.B. (2019). *Protection and Defense of Intellectual Property Rights: Economic and Legal Approaches*. Kyiv: Lira-K Publishing.
- [21] Decision of the Dzerzhinsky District Court of Kryvyi Rih of Dnipropetrovsk region of September 16, 2019 in the case No. 210/1323/19. Retrieved from <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/84455352>.
- [22] Decision of the Solomiansky District Court of Kyiv of February 10, 2012 in the case No. 21656119. Retrieved from <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/21656119/>.
- [23] Draft Law on Amendments to the Legislative Acts of Ukraine to Strengthen the Protection of the Rights of Intellectual Power (Verkhovna Rada of Ukraine, Registration No. 6464 of December 24, 2021). Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=73513.

Марія Олександрівна Пасат

студентка факультету юстиції
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна
e-mail: m.o.pasat@nlu.edu.ua
ORCID 0009-0000-5229-1098

Ярослава Степанівна Рябченко

кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри адміністративного права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна
e-mail: slavohka@ukr.net
ORCID 0000-0002-3132-3799

Maria O. Pasat

Student of the Faculty of Justice
Yaroslav Mudryi National Law University
61024, 77 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine
e-mail: m.o.pasat@nlu.edu.ua
ORCID 0009-0000-5229-1098

Yaroslava S. Ryabchenko

Ph.D. in Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Administrative Law
Yaroslav Mudryi National Law University
61024, 77 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine
e-mail: slavohka@ukr.net
ORCID 0000-0002-3132-3799

Рекомендоване цитування: Пасат М. О., Рябченко Я. С. Європеїзація складу адміністративних правопорушень у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності. *Теорія і практика правознавства*. 2023. Вип. 1(23). С. 100–115. <https://doi.org/10.21564/2225-6555.2023.23.278008>.

Suggested Citation: Pasat, M.O., & Ryabchenko, Ya.S. (2023). Europeanization of the Composition of Administrative Offenses in the Field of Intellectual Property Rights. *Theory and Practice of Jurisprudence*, 1(23), 100-115. <https://doi.org/10.21564/2225-6555.2023.23.278008>.

Стаття надійшла / Submitted: 29.04.2023
Прорецензовано / Revised: 16.05.2023
Затверджено / Approved: 22.05.2023
Опубліковано / Published online: 30.06.2023